

4. Jezus en de wet (Matth. 5:17-48).

4.1 Inleiding.

De toehoorders van de Heer Jezus waren Joden. De wet van Mozes was hun maatstaf al betekende dat niet noodzakelijk dat ze er ook naar leefden. In Joh. 7:19b zegt de Heer Jezus zelfs: En niemand van u doet de wet. Het is ook begrijpelijk dat de toehoorders (de omstanders en de discipelen) wel eens de indruk hadden dat de wet niet meer belangrijk was. Wat de Heer Jezus bracht leek een nieuwe leer! In Marc. 1:27 lezen we dat ze tegen elkaar zeggen: "*Een nieuwe leer met gezag!*" Later zal Hij ook, in de ogen van veel Joden, openlijk de Sabbath schenden (Joh. 5:18). Ik geloof dat de Heer Jezus deze, al of niet uitgesproken vragen, beantwoordt in de verzen 17 en 18: Hij is niet gekomen om de wet en de profeten te ontbinden maar om te vervullen!

4.2 De wet en de profeten.

Eerst moeten we nagaan wat er bedoeld wordt met de wet en de profeten. Het Hebreeuwse woord dat meestal met 'wet' vertaald wordt kan volgens [JBC, pag. 25] betekenen:

1. De Pentateuch, dat zijn de eerste vijf boeken van Mozes, dus: Genesis t/m Deuteronomium of:
2. Het gehele O.T. dus: de Pentateuch en de Profeten en de Geschriften of:
3. Het O.T. en de mondeling overgeleverde wet (o.a. de Talmoed) of:
4. Het O.T. en de mondeling overgeleverde wet tezamen met alle godsdienstige instructies van de rabbi's.

Omdat er hier staat: wet en profeten betekent wet hier: de Pentateuch. Maar als de Heer de wet en de profeten tezamen noemt dan bedoelt Hij ons O.T.

Het begrip 'wet' kan dus wel eens verwarring geven. In Joh. 7:19: "*Heeft Mozes u niet de wet gegeven?*" betekent wet: de Pentateuch. Maar in Joh. 10:34: "*Is er niet geschreven in uw wet: Ik heb gezegd: Gij zijt goden?*" betekent wet: het gehele O.T. want de geciteerde tekst komt uit de Psalmen (Ps. 82:6).

We mogen nu aannemen dat de Heer Jezus met wet en profeten ons O.T. op het oog heeft evenals in vers 18 als Hij weer alleen 'wet' noemt.

4.3 Niet ontbinden maar vervullen.

Wat bedoelt de Heer Jezus als Hij zegt dat Hij gekomen is om de wet te vervullen? Hierover bestaan verschillende interpretaties. Het is ook goed mogelijk dat er meer betekenissen zijn die elkaar niet uitsluiten. Stott (pag. 71,72) legt het op de volgende manier uit:

Het O.T. bevat verschillende leringen, o.a. over God, de mens, verlossing enz. Toch is de openbaring hierover in het O.T. niet compleet. De Heer Jezus maakte het compleet (maakte het 'vol' of vervulde het) in de zin dat door Zijn werk en leer de openbaring compleet werd. Zo is de O.T. openbaring over God de Vader niet volledig. Door het werk van de Heer Jezus krijgen we een veel completer beeld van wie Hij werkelijk is (Joh. 1:18).

Het O.T. bevat ook veel voorspellende profetie. Veel van deze profetie heeft te maken met de komst van de Heer Jezus in de wereld. Bijvoorbeeld Matth. 1:22: "*Dit alles is geschied opdat vervuld zou worden hetgeen de Here door de profeet gesproken heeft....*". In deze zin was de Heer Jezus de vervulling van veel oudtestamentische profetieën. Ook het priesterschap en de offers wezen naar het ene offer dat eens op Golgotha gebracht zou worden.

Het O.T. bevat ook ethische voorschriften, de zg. morele wet. De Heer Jezus vervulde deze wet in de zin dat Hij er volledig gehoorzaam aan was (Hij was geboren onder de wet, Gal. 4:4). Tegelijk vervulde Hij ook de wet in de zin dat Hij in Zijn onderwijs de volledige betekenis van de wet aan het licht bracht. Hij verwierp de oppervlakkige betekenis die de schriftgeleerden en de Farizeeën eraan gaven en gaf zelf de ware betekenis.

Zo zien we dat 'vervulling van de wet' een ruime betekenis heeft. Het staat tegenover 'ontbinding' (niet meer geldig laten zijn). En als Paulus in Rom. 10:4 zegt dat Christus het einde der wet is, tot

gerechtigheid voor een ieder die gelooft dan bedoelt hij niet dat de wet ontbonden is, maar dat we voor God rechtvaardig zijn door het geloof in de Heer Jezus en niet door ons aan de wet te houden. Als we een echt geloof hebben in de Heer Jezus en dat houdt ook gehoorzaamheid in dan wordt de eis der wet in ons vervuld (Rom. 8:4).

4.4 Niet één jota of tittel.

De jota is de kleinste letter van het Hebreeuwse alfabet en de tittel (keraia) is een haakje aan sommige Hebreeuwse letters. De Heer Jezus benadrukt hier dat de autoriteit van het O.T. tot in de kleinste details van kracht blijft. Er staat in de NBG-vertaling wel tweemaal het woordje 'eer' bij, men zou inplaats hiervan ook 'totdat' kunnen lezen. Het eerste 'totdat' heeft te maken met een tijdsduur: totdat de hemel en de aarde vergaan en het tweede 'totdat' heeft te maken met het doel dat bereikt moet worden, namelijk de voltooiing van Gods allesomvattende verlossingsplan [EBC, pag.146]. Alles in het Schrift (het toenmalige O.T.) zal dan vervuld zijn. In Opb. 21:1 lezen we dat er een nieuwe hemel en een nieuwe aarde komt en de eerste hemel en de aarde voorbijgegaan zijn en ook de zee. Er komt dus inderdaad een moment waarop alles vervuld zal zijn en tot zolang zal de wet onverkort van kracht blijven.

4.5 Dus toch de wet?

Als het ontbinden van de kleinste dezer geboden en het aldus leren al gevolgen heeft voor de positie in het Koninkrijk betekent dit dan toch niet dat we de wet weer moeten doen? Merk op dat de Heer Jezus zegt dat de (oude) hemel en aarde voorbijgaan maar niet Zijn woorden (Luk. 16:33). Het O.T. heeft al een gedeeltelijke vervulling gekregen met de komst van de Heer Jezus en het Koninkrijk van God op aarde. In die zin is de wet van het oude verbond al gedeeltelijk opgeheven. Maar voor het doen van de geboden, ook van de kleinste dezer geboden, kijken we niet meer naar de wet maar naar de Heer Jezus en het onderwijs dat Hij gegeven heeft. Zijn woorden hebben eeuwigdurende autoriteit en zijn dikwijls, zoals we later zullen zien, een radicale interpretatie van de geboden uit het O.T.

4.6 Overvloedige gerechtigheid.

De Farizeeën en de schriftgeleerden hadden uitgerekend dat de wet bestond uit 248 geboden en 365 verboden en hun streven was om strikt hiernaar te leven. In ieder geval leek het voor de mensen zo maar de praktijk was weleens anders (Matth. 23:4). Maar als de Heer Jezus het heeft over overvloedige gerechtigheid, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën (vers 20), dan bedoelt Hij niet in de eerste plaats een nog strikter naleven van de wet waardoor er nog meer gerechtigheid zou zijn maar wel, een **diepere** gerechtigheid, een **gerechtigheid van het hart**. De meeste Farizeeën en schriftgeleerden conformeerden zich uitwendig aan de wet maar hun hart was er niet mee in overeenstemming. Voor mensen leken ze rechtvaardig maar hun hart was dikwijls vol huichelarij en wetsverachting (Matth. 23:28).

Mensen kijken naar de buitenkant, maar God ziet het hart aan (1 Sam. 16:7). Mensen zien onze daden, maar God ziet de gedachten en motieven die achter deze daden schuilgaan. De Heer Jezus licht dat in het vervolg toe voor verschillende situaties die later besproken worden.

Zonder die diepere gerechtigheid, die van het hart, is er geen toegang tot Gods Koninkrijk. De Bijbel maakt uitdrukkelijk duidelijk dat de gerechtigheid van het hart niet te verkrijgen is door te proberen om de wet na te leven (Gal. 3:10). De mens is daar van nature niet eens toe in staat! De 'fout' ligt niet bij de wet maar bij de mens! De wet is heilig en ook het gebod is heilig en rechtvaardig en goed (Rom. 7:12). Aan de mens, of beter gezegd, in de mens moet iets veranderen: zijn binnenste, oftewel zijn hart moet gereinigd worden zodat er sprake is van een gerechtigheid van het hart. Deze gerechtigheid kan alleen door wedergeboorte verkregen worden en werd al in het O.T. voorgezegd. God zei al tegen Ezechiël: "...een nieuw hart zal Ik u geven en een nieuwe geest in uw binnenste; het hart van steen zal Ik uit uw lichaam verwijderen en Ik zal u een hart van vlees geven. Mijn Geest zal Ik in uw binnenste geven...". (Ez. 36: 26 en 27a). Deze profetie heeft in eerste instantie betrekking op het volk Israël dat in de eindtijd een geestelijk herstel zal beleven maar tegelijkertijd wordt er gewezen op de nieuwtestamentische wedergeboorte waarbij de mens een nieuwe natuur ontvangt en de Heilige Geest in de gelovige woont.

4.7 Oudtestamentische rechtvaardigheid.

Als door de wet niemand voor God gerechtvaardigd wordt (Gal. 3:11) hoe kon dan een oudtestamentische gelovige toch rechtvaardig zijn voor God? Hoe kon bijvoorbeeld een Simeon (Luk. 2:25) die geboren was 'onder de wet' toch rechtvaardig en vroom genoemd worden? Paulus legt dit uit in Romeinen 4 aan de hand van het voorbeeld van Abraham en David (twee oudtestamentische gelovigen). Door zijn geloof werd Abraham gerechtigheid toegerekend (Rom. 4:3, 9 en 22) en niet door de wet (de wet van Mozes kwam trouwens veel later). Doordat Abraham, David en vele anderen in het O.T. hun vertrouwen (geloof) op God hadden gesteld werden ze voor God rechtvaardig! Dus niet door de wet, en ook niet door hun geloof in de Heer Jezus (die nog niet gekomen was) maar doordat ze hun vertrouwen op God hadden gesteld!

Hier schortte het blijkbaar aan bij de schriftgeleerden en Farizeeën. Je vertrouwen (geloof) op God stellen is immers een zaak van het hart en met het hart gelooft men tot gerechtigheid (Rom. 10:10)!. Hun godsdienst was echter een uitwendig voldoen aan vele geboden en een uitwendig laten van allerlei verboden zonder dat het hart erbij betrokken was. Op deze manier wordt godsdienst een systeem van regels, een religie en daardoor word je van binnen 'hard'. Iets van die hardheid zien we ook bij de Farizeeën als ze in Joh. 7:49 zeggen: "*Maar de schare, die de wet niet kent, vervloekt zijn zij!*"! Een heel andere houding treffen we bij de Heer Jezus aan die met ontferming bewogen kon zijn als Hij de schare zag (o.a. in Matth. 14:14).

Hoe belangrijk is het dat wij aan de wereld laten zien dat we een levende Heiland volgen in plaats van het naleven van een aantal regels! Dit laatste is vaak de indruk die de buitenstaanders van christenen hebben. Als je christen bent dan rook je niet meer, je drinkt niet meer, je gaat trouw elke zondag naar de kerk enz. en daar hebben ze weinig zin in! Regels en systemen geven wel een zeker gevoel van veiligheid maar ze kunnen nimmer een diepe vrede geven in het hart van de mens. Die vrede is slecht mogelijk als het hart gereinigd is door het geloof waardoor er diepere gerechtigheid komt, de gerechtigheid van het hart.

4.8 Waarvoor diende dan de wet?

De vraag die nog naar voren kan komen is: Waarvoor diende dan, ten tijde van het O.T., de wet als er toch niemand door de wet gerechtvaardigd kon worden? Met wet denken we hier dan weer in het bijzonder aan het hele systeem van geboden, verboden en voorschriften in de Pentateuch. Het is dezelfde vraag die Paulus stelt in Gal. 3:19. Het antwoord op deze vraag is meervoudig:

1. De wet diende om Israël af te zonderen van andere volkeren; dit met het oog op de speciale doeleinden, die God met Israël had.
2. m het volk Israël te leren God en de naaste lief te hebben. Heel het wetsstelsel dat aan Mozes gegeven werd en ook de bediening van al de oudtestamentische profeten gaan terug op deze twee fundamentele wetten (Matth. 22:40).
3. Om de overtredingen te doen blijken (Gal. 3:19) dus om de zonde aan te wijzen.
4. De wet is een tuchtmeester geweest tot Christus opdat wij uit geloof gerechtvaardigd zouden worden (Gal. 3:24).

Merk op dat de tweede, derde en vierde redenen met elkaar samenhangen. God wilde met de wet laten zien dat de mens zondig is en redding nodig heeft. Voor de oudtestamentische gelovigen, geboren onder de wet, betekende dit dat ze hierdoor hun vertrouwen op God gingen stellen en, voorzover ze dat wisten en begrepen, gingen uitzien naar de komst van de Messias. Want Hij is het, die zijn volk zal redden van hun zonden (Matth. 1:21).

4.9 Overvloedige gerechtigheid toegepast op 6 verschillende levensgebieden.

In het voorgaande hebben we al gezien dat de Heer Jezus van zijn volgelingen overvloedige gerechtigheid verwacht, meer dan die der schriftgeleerden en Farizeeën. Het is zelfs zo dat de toegang tot het Koninkrijk van God hiervan afhankelijk is. Die overvloedige gerechtigheid is een innerlijke

gerechtigheid, een gerechtigheid van het hart. Voor God en de Heer Jezus is niet alleen de uiterlijke daad belangrijk maar ook wat er achter de daad schuil gaat: de intentie, het motief en de gedachte. Dit principe van de overvloedige gerechtigheid wordt nu uitgewerkt voor 6 verschillende levensgebieden:

1. Toorn en doodslag (vers 21-26).
2. Echtbreuk (vers 27-30).
3. Echtscheiding (vers 31,32).
4. Zweren (vers 33-37).
5. Vergelding (vers 38-42).
6. Het liefhebben van vijanden (vers 43-48).

4.10 Gij hebt gehoord... maar Ik zeg u.

Bij elk levensgebied komen we de tegenstelling tegen: Gij hebt gehoord.... maar Ik zeg u. Hierover kan het volgende gezegd worden:

- De Heer Jezus sprak tot gewone mensen waarvan de meeste niet konden lezen of schrijven. Ze waren dus overgeleverd aan de traditie en de uitleg van de schriftgeleerden (Studiebijbel, pag. 89).
- Deze mondelinge overlevering was niet altijd betrouwbaar. Vers 21b komt niet in het O.T. voor en eveneens vers 43: "*en uw vijand zult gij haten*". Het 'maar ik zeg u' heeft echter vooral betrekking op het volgende:
- De Heer Jezus gaat hier niet in tegen het O.T. maar wel tegen de manier waarop veel van zijn toehoorders de oudtestamentische geboden uitlegden. Hun uitleg was te beperkt en teveel gericht op de uiterlijke daad. De Heer Jezus geeft nu de ware en diepere betekenis.

4.11 Gij zult niet doodslaan.

Het gebod "*Gij zult niet doodslaan*" was duidelijk door God gegeven in de decaloog (tien geboden) in Ex. 20:13 en ook in Deut. 5:17. De ouden (vers 21) heeft betrekking op de generatie aan wie Mozes de wet gaf. De Heer Jezus laat echter zien wat er vooraf gaat aan doodslag namelijk toorn en haat in het hart van de mens. Meestal komt het niet tot de uitwendige daad (gelukkig maar) maar als je toorn en haat in je hart koestert tegen een broeder (hier in de betekenis van volksgenoot, zie studiebijbel, pag.89) dan staat dat voor God gelijk aan moord. De haat en toorn kunnen verborgen blijven maar het kan zich ook uiten in scheldwoorden (vers 22). Hoe het ook zij, je bent dan schuldig aan moord. Dit geldt natuurlijk niet voor een aardse rechtbank maar wel voor de hemelse rechtbank. Je bent dan zelfs, in principe, strafbaar door het helse vuur. Vers 22 suggereert ook niet een opklimming in straf (alsof het ene scheldwoord erger zou zijn dan het andere) maar de Heer Jezus gebruikt hier een rabbijnse manier van onderwijzen nl. climax en casuïstiek [Studiebijbel, pag. 89].

Voor ons is het één en ander heel moeilijk te aanvaarden. Haat, toorn en wrok zijn in onze maatschappij zo gewoon (helaas) dat we we maar moeilijk Gods gedachten en oordeel over deze zaken kunnen aanvaarden. Aan de andere kant is het in de tegenwoordige wereld ook duidelijk wat voor een verschrikkelijke uitwerking haat en toorn kunnen hebben. Denk alleen maar eens aan de gevolgen van de eeuwenoude haat tegenover het Joodse volk!

Opvallend is dat de Heer in vers 22 spreekt over het in toorn leven tegen zijn broeder terwijl het in vers 23 gaat over een broeder die iets tegen ons heeft. De implicatie lijkt duidelijk, van welke kant de toorn ook komt, het moet in orde gemaakt worden. Vers 23 heeft duidelijk te maken met een 'godsdienstige sfeer', het altaar was de plaats waar de zonden werden vergeven en de relatie tussen God en mens hersteld. Vers 25 heeft meer met een gewone rechtszaak te maken. Ook hier is echter sprake van een tegenpartij, dus iemand die iets tegen ons heeft. Welke uitleg we ook aan het vervolg geven, de boodschap is duidelijk: Maak het zo snel mogelijk in orde met je tegenpartij voordat de gevolgen onvermijdelijk worden. Iedereen kent wel voorbeelden uit zijn eigen omgeving wat er gebeurt als ruzies niet bijgelegd worden. Oud zeer is niet eenvoudig meer op te ruimen. Niet voor niets waarschuwt de

Bijbel ernstig voor de bittere wortel (Hebr. 12:15) en Spr. 17:14 zegt: "*Het begin van een twist is als het doorsteken van een waterkering; laat dus af van twist voordat hij losbreekt*".

4.12 Hoe zit het met de doodstraf?

In Gen. 9:6 zegt God: "*Wie des mensen bloed vergiet, diens bloed zal door de mens vergoten worden, want naar het beeld Gods heeft Hij de mens gemaakt*". De mens is daarom zo kostbaar, omdat hij naar Gods beeld is gemaakt. Dit geldt niet voor dieren of planten. Daarom is ook het doden van een mens een zeer zware zonde waarop in het O.T. de doodstraf stond. In een dergelijke situatie kan het doden van een mens dus niet als moord worden gezien maar uitvoering van een door God gegeven gebod. In het O.T. werd de doodstraf niet alleen in het geval van moord toegepast maar ook in het geval van bijv. occulte zonden, het vloeken, het sabbatschenden, de verkrachting van een vrouw die al ondertrouwd is enz. Ook moesten in geval van oorlog bij belegerde steden die zich niet overgaven alle mannelijke inwoners gedood worden (Deut. 20:13).

In Rom. 13:4 lezen we dat de overheid het zwaard niet tevergeefs draagt (al hoeft dit niet noodzakelijkerwijs te verwijzen naar het voltrekken van een doodvonnis). Niet alle 'doden' gaat dus in tegen het gebod van God.

Sommige christenen hebben bezwaar tegen het in militaire dienst gaan omdat de consequentie daarvan zou kunnen zijn dat ze een medemens (in oorlogstijd) moeten doden, hetgeen, volgens hen, ingaat tegen het zesde gebod. Hoewel deze opvatting gerespecteerd dient te worden lijkt ook hier Rom. 13:4 van toepassing.

4.13 Mag je boos worden?

In het voorafgaande hebben we gezien dat het in toorn leven tegen een broeder al de voorbode van doodslag is en daarom gelijk staat met moord! Betekent dit dat je nooit boos of toornig mag worden? Men bestudere de volgende teksten:

Ps. 4:5 : "*Weest toornig, maar zondigt niet*".

Ef. 4:26: "*Geraakt gij in toorn, zondigt dan niet, de zon mag niet over een opwelling van uw toorn ondergaan*."

Jac. 1:19/20: "*..ieder mens..moet zijn..langzaam tot toorn, want de toorn van een man brengt geen gerechtigheid voor God voort*".

Op grond van deze teksten mag je concluderen dat toornig worden nog geen zonde behoeft te zijn (vooropgesteld dat het om een rechtvaardige zaak gaat, het is overigens opvallend dat de SV het heeft over : wie ten onrechte op zijn broeder toornig is, maar in de beste Griekse handschriften komt deze toevoeging echter niet voor). Het wordt alleen tot zonde wanneer het blijft bestaan in ons binnenste waardoor een haat tegen de betreffende persoon groeit. Let er ook op dat Matth. 5:22 spreekt over het in toorn leven tegen een broeder. Dit wijst niet op een enkel moment maar op een blijvende situatie. Hierdoor groeit er een verhouding van haat en een ieder die zijn broeder haat is een mensenmoorder (1 Joh. 3:15). Ook het O.T. spreekt hier al over. In Lev. 19:17 staat: "*Gij zult uw broeder in uw hart niet haten; openlijk zult gij uw volksgenoot terechtwijzen en niet terwille van hem zonde op u laden*". Blijkbaar gaat het hier om een volksgenoot die zondigt (tegen een broeder). De ander wordt hier terecht boos over maar door de betrokkene openlijk terecht te wijzen voorkomt hij dat hij in toorn tegen hem gaat leven waardoor hij gaat zondigen.

God de Vader en de Heer Jezus kennen ook een heilige toorn. Zowel in het O.T. als in het N.T. kunnen we lezen over Gods heilige toorn. Het is Zijn heilige haat tegen alles wat zonde is. Ook de Here Jezus kende deze heilige toorn. We zien dit bijvoorbeeld bij de tempelreiniging in Matth. 21 en ook bij de rede tegen de schriftgeleerden en Farizeëen in Matth. 23. De Heer Jezus kon bijzonder boos worden als de eer van Zijn Vader omlaag werd gehaald en ook als hij te maken kreeg met de huichelarij van de geestelijke leiders van die tijd.

4.14 Echtbreuk.

Wat is echtbreuk of overspel? Volgens Kramers' woordenboek is het de (sexuele) omgang van een gehuwde met een andere man of vrouw. De SV geeft hier overspel i.p.v. echtbreuk. Beide woorden zijn

praktisch synoniem hoewel 'echtbreuk' meer het gevolg van overspel op het oog heeft.

God heeft echtbreuk duidelijk verboden in het zevende gebod en ten tijde van het O.T. stond er ook de doodstraf op (Deut. 22:22). De Heer Jezus werd ook met een overspelige vrouw geconfronteerd (Joh. 8:2-11) en de schriftgeleerden en Farizeeën verzochten Hem op dit punt.

De Heer Jezus gaat in Matth. 5:27 en 28 in tegen de oppervlakkige interpretatie van de schriftgeleerden en Farizeeën die het zevende gebod beperkten tot de uitwendige daad. In die zin hielden ze zich aan de letter van de wet. De Heer Jezus legt echter uit dat de zonde van overspel zich niet beperkt tot de uiterlijke daad maar zijn oorsprong heeft in het hart van de mens. De begeerte in het hart, opgewekt door het zien, is voor God al de zonde van overspel ook al komt het niet tot de uiterlijke daad. Uit het hart komt echtbreuk, hoererij...(Matth. 15:19). Ook hier gaat de Heer Jezus dus weer terug naar wat zich in het hart afspeelt.

Wat de Heer Jezus hier leert gaat helemaal in tegen de huidige westerse mentaliteit. Met veel reclame, films, T.V., boeken enz. wordt de begeerte naar de man of de vrouw van de ander gestimuleerd. Overspel en echtscheiding komen rijkelijk voor in allerlei T.V.-series. Het laat zich raden wat voor een invloed dit heeft op het gedachtenleven van veel kijkers!

4.15 Sex op zichzelf is niet zondig.

Sexualiteit is op zich natuurlijk niet zondig. Integendeel, alles wat God geschapen heeft, is goed en niets daarvan is verwerpelijk (1 Tim. 4:4). De sexualiteit is Gods gave aan de mensheid. Het is niet alleen gegeven om de voortplanting van het menselijk geslacht te verzekeren maar ook als een verrijking van het huwelijk. Zonder sexualiteit is het huwelijk steriel. In de sexualiteit zit een geweldige dynamiek! In het Hooglied, waar ook de erotische liefde tussen man en vrouw wordt beschreven, staat: "*Want sterk als de dood is de liefde. Onverbiddelijk als het rijk van de doden de hartstocht, haar vlammen zijn vuurvlammen, een vuurgloed des Heren*" (Hooglied 8:6).

God heeft echter een kader gegeven waarbinnen de sexualiteit optimaal kan functioneren en dat is binnen het huwelijk. Buiten het huwelijk wordt de sexualiteit dikwijls verlaagd tot alleen het ervaren van lustgevoelens terwijl de echte liefde ontbreekt. Maar binnen het huwelijk zal de sexualiteit, als er sprake is van een geestelijke eenheid tussen man en vrouw, optimaal kunnen functioneren.

4.16 Enkele opmerkingen.

De Heer Jezus zegt niet dat we een vrouw niet zouden mogen aanzien. Er staat duidelijk bij: om haar te begeren. De zonde is de begeerte, (10e gebod van de decaloog) maar niet het aanzien op zich.

Wat geldt voor de man geldt natuurlijk ook voor de vrouw. Maar hoe zit het tussen ongehuwden? Mag een ongetrouwde man naar een ongetrouwde vrouw kijken om haar te begeren?

In 1 Cor. 7:9 komt de mogelijkheid van het zich niet kunnen beheersen aan de orde: "*Indien zij zich niet kunnen beheersen, laten zij dan trouwen. Want het is beter te trouwen dan van begeerte te branden*". Persoonlijk geloof ik dat hier een situatie aan de orde wordt gesteld dat de sexuele gevoelens van iemand dermate sterk geworden zijn dat hij of zij moet uitzien naar de enige legale 'uitlaadklep': het huwelijk. Tegelijk is het nodig dat ook de sexuele gevoelens onder de controle staan van de Heilige Geest. De vrucht van de Geest is...zelfbeheersing (Gal. 5:22). Wanneer de vrucht van de Geest aanwezig is in het leven van de christen zal dit ook merkbaar zijn aan de manier waarop naar het andere geslacht gekeken wordt. Ook de hartstocht (wat trouwens niet alleen op 'hevige sexuele begeerte' behoeft te slaan) wordt in Col. 3:5 genoemd onder de leden die op aarde zijn en die we moeten doden.

4.17 De hel.

In het begin van deze studie is al naar voren gebracht dat de bergrede in de eerste plaats bedoeld is voor de christen. Is het nu mogelijk dat een christen, die dus wedergeboren is, alsnog verloren gaat? Vers 29 en 30 lijken dit te bevestigen evenals vers 22. In de eerste plaats is het goed om op te merken dat 'overspel' en 'echtscheiding' geen onvergeeflijke zonden zijn. David pleegde overspel en moordde ook nog, maar God vergaf Hem. Ook de overspelige vrouw uit Joh. 7 werd vergeven. Het probleem met

sexuele zonden is dat ze het gevoelsleven zo sterk beïnvloeden dat men soms doorgaat met deze zonden en niet meer tot berouw komt en terugkeert tot de Heer. Daarom zegt de Heer Jezus dat het beter is om een oog uit te rukken dan toe te laten dat je door het 'zien met dit oog' in de zojuist beschreven sfeer komt. Iets dergelijks geldt voor de hand.

Volgens de leer van Calvijn is redding voorbeschikt en kan iemand die eens gered is dus niet meer verloren gaan. Arminius benadrukte de vrije wil van de mens en de Arminianen achten het mogelijk dat een christen alsnog verloren gaat (als hij ervoor kiest om niet meer op de weg van Christus te blijven).

Watchman Nee [KHV, pag.45] geloofde niet dat een christen nog verloren kan gaan. Hij geloofde de zojuist genoemde teksten over de hel te maken hebben met de situatie voor de rechterstoel van Christus (2 Cor. 5:10) waar een christen ook nog straf kan krijgen. Ook de situatie van Luk. 12:47 en 48 heeft volgens hem betrekking op deze situatie. Hij ziet de straf van het helse vuur voor de christen als een tijdelijke zaak en hij legt Joh. 10:28: "en zij zullen voorzeker niet verloren gaan in eeuwigheid" uit als: " op geen enkele wijze zullen ze voor altijd verloren gaan" m.a.w. ze kunnen wel tijdelijk 'verloren gaan' maar niet voor eeuwig.

Persoonlijk acht ik deze uitleg twijfelachtig. Een christen moet op de smalle weg blijven en als hij de smalle weg verlaat en niet meer erop terugkeert welke garantie is er dan nog voor zijn behoud? Het is trouwens opvallend dat ook het O.T. hier ook al (in verband met overspel) naar verwijst (Spr. 7:27): "*Haar huis (van de overspelige vrouw) zijn wegen naar het dodenrijk*". (In Spr. 5, 6:20-27 en Spr. 7 wordt trouwens indringend gewaarschuwd tegen overspel). Voor een uitgebreide verhandeling over deze problematiek wordt verwezen naar het boek van Pawson: [The Road to Hell, J. Pawson].

Het uitrukken van een oog of het afhouden van een hand is zelden praktisch uitgevoerd. Dat neemt niet weg dat de woorden van de Heer Jezus diepe ernst zijn. Praktisch zal het voor ons betekenen dat we die plaatsen en die situaties moeten mijden waar we in de verleiding komen. Misschien moeten we er soms wel van wegvlugten zoals Jozef bij Potifar's vrouw wegvluchtte. Pornografie, sexfilms e.d. zijn vanzelfsprekend taboe voor de christen maar ook een 'gewone film' kan verleiding stimuleren. Hoewel we niet allerlei regels kunnen geven wat nog wel en wat niet meer kan (dit kan trouwens voor de ene christen anders liggen dan voor de andere) is het goed om die zaken te vermijden die ons gedachtenleven bezoedelen.

4.18 Echtscheiding.

Echtscheiding en de gevolgen ervan is ook in deze tijd een behoorlijk maatschappelijk probleem. Sinds 1970 is in ons land het aantal echtscheidingen ongeveer verviervoudigd. De gevolgen zijn niet alleen ellendig voor beide partners maar ook voor de kinderen. In de tijd van de Heer Jezus waren er niet zulke sociale voorzieningen als hier in ons land en een vrouw die door echtscheiding alleen kwam te staan probeerde in het algemeen weer te huwen omdat dan haar levensonderhoud gewaarborgd was. Een 'scheidbrief' was het bewijs dat ze een man had toebehoord zodat ze niet van hoererij beschuldigd kon worden.

Het gedeelte in de bergrede (Matth. 5:31 en 32) is niet het enige gedeelte in de evangeliën waarin de Heer Jezus over 'echtscheiding' spreekt. In Matth. 19:1-12 wordt er uitvoeriger over gesproken en ook in Mark. 10:2-12. Verder komt het ook nog in Luk. 16:18 voor.

De achtergrond van vers 31 en 32 lijkt te zijn de discussie die er gaande was onder de schriftgeleerden en Farizeeën welke nu de wettige gronden waren voor een echtscheiding. Echtscheiding kon alleen door mannen aangevraagd worden. Verder waren er twee rabbijnse scholen, die van Shammai en die van Hillel. Shammai leerde, op grond van Deut. 24:1, dat echtscheiding alleen mogelijk was in geval van 'onkuisheid' terwijl Hillel het 'iets onbehoorlijks aan haar' veel ruimer interpreteerde. Zelfs het 'niet goed kunnen koken' was volgens zijn ruime opvatting al een reden voor echtscheiding [Studiebijbel, pag. 93].

Met deze achtergrond begrijpen we ook beter de vraag uit Matth. 19:3: "*Is het geoorloofd om zijn vrouw weg te zenden om allerlei redenen?*" (al was dat hier om Hem te verzoeken). De Heer Jezus geeft op deze vraag geen direct antwoord maar verwijst naar de instelling van het huwelijk door God in Genesis 2. Daarmee laat Hij eigenlijk iets zien van de verkeerde mentaliteit van de schriftgeleerden en

Farizeeën: ze zijn blijkbaar steeds bezig met de mogelijkheden voor een echtscheiding in plaats van na te denken over Gods instelling voor het huwelijk.

Als ze dan toch op hun eigen lijn doorgaan en over de scheidbrief beginnen (ze leggen dit uit als een bevel, maar zo staat het niet in Deut. 24:1) dan legt de Heer Jezus uit dat dit slecht een concessie was Gods kant met het oog op de hardheid uwer harten (Matth. 19:8) maar dat dit zeker niet overeen kwam met Gods oorspronkelijke bedoeling. Hierna geeft Hij de enige toegestane reden voor echtscheiding namelijk: hoererij. Dezelfde tekst vinden we ook in Matth. 5:32 alleen staat er in Matth. 19:9 bij: "*en een ander trouwt*".

Deze twee teksten zijn de enige twee teksten in het N.T. die de uitzondering aangeven. In de gedeeltes in Markus en Lukas lezen we niets over deze uitzondering maar het is aannemelijk dat deze evangelisten het weggelaten hebben omdat het voor hen zonder meer vanzelfsprekend was dat ontrouw een wettige grond voor echtscheiding was. De vraag is nu, wat er onder hoererij verstaan moet worden. In het Grieks staat hier het woord 'porneia' en dat heeft betrekking op onwettig en buitenechtelijk geslachtsverkeer van allerlei aard [Studiebijbel, pag. 97]. Dat is dus niet alleen overspel (moichastai). In Lev. 20 vind men verschillende vormen van hoererij.

Hoererij was dus een wettige grond voor echtscheiding en in het geval van overspel stond er er zelfs de doodstraf op. Ook nu wordt in vele evangelische kringen hoererij (meestal uitgelegd als overspel) gezien als de enige wettige grond voor echtscheiding. Echtscheiding is niet noodzakelijk maar het is dan wel geoorloofd.

De vraag die hier direct mee verbonden is, is: Mag iemand, die (onschuldig) en wettig gescheiden is, nog hertrouwen? Hierover wordt nogal verschillend gedacht in de evangelische wereld. De voorstanders halen dikwijls Matth. 19:9 aan. Hier staat echter dat echtscheiding en hertrouwen om een andere reden dan hoererij echtbreuk is. Het is moeilijk om hieruit te lezen dat dat hertrouwen na wettige echtscheiding geoorloofd is. De tegenstanders wijzen vaak op 1 Cor. 7 :10 en 11 en 39 aan. Hier wordt niet gesproken over een mogelijke uitzondering evenmin als in Rom. 7:2 en 3. Als men echter Rom. 7:2 en 3 hanteert om aan te tonen dat er alleen mogelijkheid tot hertrouwen is als de partner overlijdt dan moet men wel bedenken dat deze zelfde wet de doodstraf eist op overspel zodat in dat geval het huwelijk automatisch ontbonden is en hertrouwen toegestaan is (Derek Prince in : "God is a matchmaker", wat vrij geciteerd). Verder antwoordt Paulus in 1 Cor.7:39 blijkbaar op de vraag of weduwen mogen hertrouwen. Het antwoord van Paulus wordt door voorstanders van de 'anti-hertrouwvisie' weleens gebruikt om dezelfde reden als dat men Rom. 7:2 en 3 gebruikt. Gezien de achtergrond van deze tekst lijkt een dergelijk gebruik ervan niet gerechtvaardigd..

De Bijbel lijkt geen duidelijk antwoord te geven op de vraag of hertrouwen na een wettige echtscheiding is toegestaan. Het hangt doorgaans van de visie van de plaatselijke oudstenraad af wat er in zo'n geval gebeurt.

4.19 Het zweren(vers 33-37).

Zweren is volgens het Kramers' Nederlands woordenboek: een eed afleggen d.w.z. een verklaring waarbij God als getuige wordt aangeropen. Tegenwoordig wordt het zweren veelal gebruikt om de betrouwbaarheid van iemands woorden te benadrukken. Hoe vaak hoort men niet, vooral bij jeugdige personen: 'Ik zweer het je'. Dikwijls worden hierbij ook nog twee vingers in de lucht gestoken.

In het O.T. komt het zweren veel voor. In Gen. 14:22 lezen we al dat Abraham zweert bij de Here. In Gen. 21 komt ook driemaal het zweren voor en daarna nog op vele plaatsen in het O.T. In Lev. 19:12 lezen we dat God zegt: Gij zult bij mijn naam niet vals zweren. Het zweren was dus niet verboden, maar wel het valse zweren. Ook lezen we dat God zweert bij Zichzelf, bijvoorbeeld in Gen. 22:16: 'Ik zweer bij Mijzelf luidt het woord des Heren....

In het N.T. zijn er ook situaties waarin zweren voorkomt. In de Hebreeën-brief lezen we dit enkele malen bijv. in Hebr. 3:11 en 18. 4:3, 13:16 enz. Hierbij wordt echter meestal teruggegrepen op het O.T. evenals in Luk. 1:72 en Hand. 2:30. In Opb. 10:6 lezen we over een engel die zweert en verder lezen we in de evangeliën een paar maal over het valse zweren van Petrus bij de verloochening van de Heer Jezus (Matth. 26:74, Marc. 14:71) en het zweren van Herodus (Marc. 6:23). Verder vinden we wat

de Heer Jezus zegt over het zweren in Matth. 5 (vers 34 en 36) en enkele verzen in Matth. 23.

Ook vinden we teksten die iets soortgelijks als zweren aanduiden bijv.: Maar ik roep God aan tot getuige over mijn ziel, dat ik om u te sparen, niet meer naar Corinthe gekomen ben (2 Cor. 1:23). Je zou dus kunnen zeggen dat ook Paulus zweert bij God.

Het doen van eden of geloften aan God wordt in het O.T. als bijzonder bindend gezien. In Deut. 23:21 lezen we: *Wanneer gij de Here, uw God, een gelofte doet, zult gij er niet mee talmen haar in te lossen...*Een soortgelijke tekst vinden we in Pred. 5:3 met nog een behoorlijke waarschuwing in vers 5 erbij.

Iedereen kent wel de 'moeilijke' geschiedenis van Jefta in Gen. 11. waarin Jefta's gelofte bijzonder nare gevolgen had. Persoonlijk acht ik het niet waarschijnlijk dat God inderdaad van Jefta verlangde dat hij zijn dochter ging offeren, temeer daar mensenoffers verboden waren. Sommigen betwijfelen ook of Jefta dit inderdaad gedaan heeft en zien het voltrekken van de gelofte (vers 39) ook niet als een mensenoffer maar meer iets in de zin van 'ongehuwd laten'.

Maar algemeen kan men stellen dat als je een gelofte gedaan had of gezworen had, dan was je gebonden, hoe vervelend ook de consequenties waren voor de betrokkene. In Ps. 15:4 staat als één van de kenmerken van degene die bij de Here mag verkeren: *"Heeft hij tot zijn schade gezworen, hij verandert het niet"*.

Een bijzonder hoofdstuk over geloften is Num. 30. Ook hier is duidelijk dat de gelofte of de eed van een man aan de Here hem verplicht dit na te komen. Voor de geloften door vrouwen gedaan was dit anders. Als bijvoorbeeld een getrouwde vrouw een gelofte deed en haar man, die het hoorde, deze belofte weerstond, dan werd de verplichting ongeldig gemaakt en de Here vergaf de vrouw. Als de man dit echter naliet dan moesten alle verplichtingen worden nagekomen.

In de tijd van de Heer Jezus was het zweren duidelijk verworden. Natuurlijk wilden de schriftgeleerden en Farizeeën wel het oudtestamentische gebod uit Lev. 19:12 handhaven maar tegelijkertijd gingen ze uitvluchten 'construeren' omdat blijkbaar de praktijk van het houden van wat je beloofd hebt nogal tegenviel.

De Farizeeën maakten blijkbaar onderscheid tussen eden of geloften waar de naam van God in voor kwam en waar de naam van God niet in voorkwam [Studiebijbel, pag. 101]. De eden waarin Gods naam niet genoemd werd, waren minder bindend. De Heer Jezus maakt duidelijk dat onderscheid volkomen kunstmatig is omdat alles van God is (vers 34, 35 en 36). In de hemel woont God en de aarde is de voetbank van zijn voeten. Jeruzalem is Zijn stad en ook je hoofd met het haar behoren tot Zijn schepping. Dus waar je ook bij zweert, je gebruikt toch indirect de naam van God. In Matth. 23:16-23 vinden we een soortgelijke opsomming. Ook hier maakt de Heer Jezus duidelijk dat het onderscheid dat de schriftgeleerden en Farizeeën tussen de verschillende soorten eden volkomen kunstmatig is en geen betekenis heeft voor God.

De Heer Jezus zegt ons in het geheel niet te zweren, maar gewoon na te komen wat we beloofd hebben: Laat het ja, dat gij zegt, ja zijn, en het neen, neen; wat daar bovenuit gaat is uit den boze. In Jac. 5:12 staat eigenlijk hetzelfde: *"Laat het ja bij u ja zijn en neen neen, opdat gij niet onder het oordeel valt"*.

Waarom toch hebben we van die krachtige uitdrukkingen nodig zoals: 'Ik zweer het je' of 'op mijn erewoord'? Juist door onze toevlucht te nemen tot deze uitdrukkingen te gebruiken laten we zien dat onze woorden niet altijd betrouwbaar zijn! Juist in ons spreken zondigen we gemakkelijk. Niet voor niets zegt Jac. 3:2: *"Wie in zijn spreken niet struikelt is een volmaakt man"*. In Spr.10:19 staat: *"In veelheid van woorden ontbreekt de overtreding niet"*. Heel gemakkelijk verdraai je de waarheid iets of overdrijf je een klein beetje of je belooft iets wat je toch niet van plan bent om na te komen enz. Geef uw mond geen gelegenheid tot zondigen (Pred. 5:5).

De vraag is nu of zweren nu echt verboden is in het N.T. Sommige christenen vatten de woorden van de Heer Jezus in Matth. 5:32 inderdaad zo op en weigeren de eed af te leggen (bijv. voor een rechtbank). Persoonlijk denk ik niet dat de Heer het zo bedoeld heeft. Hij wil ons alleen duidelijk maken dat als we eerlijk zijn het niet nodig is om je toevlucht te nemen tot het zweren. Maar als de één of andere officiële

instantie dit van ons zou vergen (omdat zij niet bij voorbaat overtuigd zijn van onze eerlijkheid) dan acht ik het niet verboden om te zweren.

In ons land is meened strafbaar en in Gods ogen is het een ernstige zonde. Het is een zonde tegen het vierde gebod: Gij zult de naam van de Here uw God niet ijdel gebruiken (Ex. 20:7). Ook christenen maken zich daar weleens schuldig aan (Oh God! enz.). Laten we steeds zuiver zijn in ons spreken zodat het aangenaam is voor God en voor mensen!

4.20 Vergelding.

Met vers 38 komen we weer in een ander levensgebied: De vergelding. Ook hier begint de Heer Jezus met het karakteristieke: Gij hebt gehoord.....maar Ik zeg u..De Heer Jezus haalt hier een oudtestamenteel gebod aan dat te vinden is in Ex. 21:24 en in Lev. 24:20: oog voor oog en tand voor tand..Het gaat hier om de situatie dat een volksgenoot zijn naaste lichamelijk letsel toebrengt. Het gebod nu was gegeven om er voor te zorgen dat de vergelding overeenkomstig de overtreding was en derhalve de perken niet te buiten ging. Er ging dus een duidelijke bescherming van het gebod uit.

Het lijkt erop dat de Heer Jezus veel verder gaat dan het gebod en de vergelding zelfs verbiedt. Volgens Stott (pag. 104) echter, was dit gebod gegeven aan de rechters en hoorde het niet thuis in de persoonlijke levenssfeer. De rechter mocht een straf opleggen overeenkomstig de overtreding (de wet der wedervergelding of 'lex tallionis') maar ook niet meer dan dat. Op deze manier werd voorkomen dat men het recht in eigen hand ging nemen waardoor een spiraal van geweld zou kunnen ontstaan.

De Farizeëen en schriftgeleerden hadden deze wet der wedervergelding ook naar de persoonlijke levenssfeer overgebracht en dit was eigenlijk in strijd met de wet. In Lev. 19:18 staat: "*Gij zult niet wraakzuchtig en haatdragend zijn tegenover de kinderen van uw volk..*" De vergelding behoorde dus bij de rechterlijke macht en niet in de persoonlijke levenssfeer. Als de Heer Jezus dus zegt de boze niet te weerstaan dan is dat niet in strijd met het O.T.

Wat of wie wordt er bedoeld met 'de boze'? Zeker niet de duivel, want die moeten we wel degelijk weerstaan (Jac. 4:7). Ook wordt er niet zoiets bedoeld als het kwade in het algemeen omdat het Grieks voor de woorden 'de boze' mannelijk zijn en niet onzijdig [Stott, pag. 105]. Het gaat hier om een persoon. De NIV zegt: Do not resist an evil person of in het Nederlands: Weersta geen persoon die je kwaad doet. Het gaat er dus niet om dat we zijn of haar gedrag goed praten of dat we ons niet zouden mogen beschermen tegen iemand die ons met een mes aanvalt maar het gaat erom dat we geen wraak nemen en eigenlijk meer dan dat want als we ook nog de andere wang moeten toekeren dan gaat dat verder dan 'alleen maar geen wraak nemen'. De Heer Jezus past dit toe op vier situaties:

Een slag in het gezicht krijgen (zoiets is in het Oosten een ernstige belediging).

Een beroving bij een onrechtvaardige rechtzaak. Bij een rechtvaardige rechtzaak had de schuldeiser al het recht niet om de mantel van de schuldenaar voorgoed tot pand te nemen, deze moest voor zonsondergang worden teruggegeven (Ex. 22:25 en 26).

Onvrijwillige dienstverlening. Iemand preste u voor één mijl. Ga er dan twee met hem. Geef meer dan dat een ander van je verlangt.

Het geven en het lenen van geld. Laat je hierbij leiden door welwillenheid. Hierbij gaat het blijkbaar niet noodzakelijk om een 'boos' persoon.

Het lijken bijna onmogelijke eisen die de Heer Jezus aan zijn volgelingen stelt. Juist op dit levensgebied is de gehoorzaamheid niet gemakkelijk en hebben we bijzonder veel genade nodig. We zien deze houding, de houding van een lam, terug in het leven van de Heer Jezus. Vele teksten geven dat aan en we noemen er enkele:

Jes. 50:6: (profetisch over de Heer Jezus): "*Mijn rug heb ik gegeven aan wie sloegen, en mijn wangen aan wie mij de baard uittrokken*"; mijn gelaat heb ik niet verborgen voor smadelijk speeksel.

Joh. 18:23 (de Heer Jezus heeft zojuist een slag in het gelaat gekregen en Hij antwoordt:) "*Indien ik verkeerd gesproken heb geef aan wat verkeerd was (de gever van de slag wordt wel verantwoording gevraagd), maar indien het goed was, waarom slaat gij Mij?*".

1 Petr. 2:23 (over de Heer Jezus):..."*die, als Hij gescholden werd, niet terugschold en als Hij leed*

niet dreigde, maar het overgaf aan Hem, die rechtvaardig oordeelt..".

Nogmaals: dit is niet eenvoudig. De Heer Jezus zegt ons niet alleen om geen wraak te nemen maar zelfs nog toe te laten dat 'de boze persoon' nog een eindje verder gaat (de andere wang, ook het hemd nemen, de tweede mijl gaan). In de wereld is het zo dat als je aangevallen wordt (veelal alleen met woorden) dat er dan dikwijls meteen teruggeslagen wordt (vaak ook met woorden, maar soms zelfs letterlijk). Men gaat meteen in de tegenaanval en vaak hoor je dan zoiets als: Ik heb hem lik op stuk gegeven. Zoiets mag dan in de wereld gebruikelijk zijn maar in Gods Koninkrijk is dit verboden. De vergeldingsmentaliteit, die in de wereld zoveel leed veroorzaakt, mag bij de kinderen Gods niet gevonden worden. Kinderen Gods zijn vrede-stichters en daarbij hoort geen vergeldingsmentaliteit. God zegt eenvoudig: *"Mij komt de wraak toe, Ik zal het vergelden"* (Rom. 12:19, Deut. 32:35 en Hebr.10:30). Dit betekent dat wij de vergelding aan God moeten overlaten en niet het recht in eigen hand nemen. De Bijbel, maar ook de gewone geschiedenis geven heel wat voorbeelden van vergelding van Godswege.

Als we nog eens kijken naar de vier situaties zoals eerder gegeven dan valt op dat in elk van die situaties een zeker 'bezit' wordt aangetast:

Een slag in het gezicht --> aantasting van onze waardigheid.

Mantel en hemd nemen --> aantasting van ons levensonderhoud.

De tweede mijl --> aantasting van onze tijd (en energie).

Het geven en lenen --> aantasting van ons geld en bezit.

Natuurlijk is dit geen aanmoediging om nonchalant om te gaan met je waardigheid, levensonderhoud, tijd, energie en geld en goederen. Maar als een 'boos persoon' er een aanslag op pleegt dan moeten we, als volgelingen van de Heer Jezus, in elk geval afzien van vergelding en zelfs nog toelaten dat hij/zij nog verder gaat. Het afzien van vergelding is al moeilijk genoeg maar het is nog voor te stellen. Maar het vrijwillig toelaten dat de 'boze' nog verder gaat is bijzonder moeilijk want: wat betekent dit praktisch? Als een inbreker je spullen wegneemt en je betrapt hem, moet je hem dan zijn gang laten gaan? Als een aantal personen in de gemeente je naam te 'grabbel' maken moet je daar dan niets tegen ondernemen en als Paulus zeggen: *worden wij gelasterd, wij blijven vriendelijk* (1 Cor. 4:13)? Ik wil deze vragen openlaten voor discussie maar er hier nog een enkele opmerking over plaatsen:

"Alles wat wij bezitten is in feite Gods eigendom. Wij zijn rentmeesters en God heeft ons vele (materiële) dingen toevertrouwd, niet alleen om in ons levensonderhoud te voorzien, maar ook om ermee te woekeren tot eer van Zijn naam. Ook schenkt Hij ons kracht en gezondheid om ons dagelijks werk te kunnen doen. We zijn niet eens van onszelf want wij zijn gekocht en betaald (1 Cor. 6:20). Daarom, als iemand een 'boos persoon' ons bezit op de een of andere manier aantast, dan tast hij in feite Gods eigendom aan. Wanneer we ons realiseren dat we eigenlijk niets hebben, maar toch alles bezitten (2 Cor. 6:10) dan zullen we ook gemakkelijker onrecht kunnen verdragen en de zaak aan God overlaten".

Maar hoe zit het met justitie en politie? Moeten zij ook de 'boze' niet weerstaan en de misdaad gewoon zijn gang laten gaan? Hoe absurd het ook lijkt, dit was wel ongeveer de conclusie waar Leo Tolstoy, de bekende Russische schrijver en sociaal hervormer uit de achttiende eeuw, toe kwam [Stott, 108-112]. Na het lezen en het herlezen van de bergrede kwam hij tot de conclusie dat de woorden van Christus om de boze niet te weerstaan zeer letterlijk en zeer algemeen moesten worden opgevat. Hij schrijft in zijn boek 'Wat ik geloof' (1884):

"Christus verbiedt geheel en al de menselijke instelling van rechtbanken omdat ze de boze weerstaan en zelfs kwaad met kwaad vergelden". Tolstoy wijst ook de politie en het leger af. Hij gelooft dat als Christus bevelen opgevolgd worden dat dan uiteindelijk alle mensen broeders zullen worden en in vrede met elkaar zullen leven. Zelfs misdadigers zullen volgens Tolstoy veranderen als ze de waarheid, die christenen leren en tonen, gaan zien.

De bekende Gandhi werd ook op een diepe manier beïnvloed door de geschriften van Tolstoy. Hij ging niet zover als Tolstoy, maar in de ideale staat die hij voor ogen had, zou de politie zelden geweld gebruiken, het straffen zou niet meer nodig zijn en gevangenen worden scholen. Gandhi praktiseerde de leer van de ahimsa, dat is de leer van de veroordeling van de gewelddadigheid tegenover al het

levende. Zo drong hij er bij de Joden op aan om aan Hitler op een geweldloze manier verzet te bieden, waar overigens geen acht op geslagen werd.

Het probleem waar we als christenen mee geconfronteerd worden is dat we eigenlijk in twee 'sferen' leven. Enerzijds leven we in het Koninkrijk van God (Phil. 3:20) ook al is dit nog niet in zijn volle heerlijkheid op aarde aanwezig maar anderzijds zijn we ook burgers van het land waarin we leven. Als christen heb ik te maken met de wet van de liefde die geen persoonlijke vergelding toestaat maar als burger van het land heb ik wel degelijk de plicht om het kwaad tegen te gaan en zelfs, als ik een overheidsdienaar ben, het te vergelden. Hierdoor kan een merkwaardig spanningsveld ontstaan. Als ik op straat wordt neergeslagen door de een of andere maniak dan mag ik dat niet persoonlijk vergelden. Toch zal ik m.i. deze man toch bij de politie moeten aangeven omdat hij een gevaar is voor de samenleving. Om dezelve reden geloof ik ook dat ik een inbreker niet zomaar zijn gang moet laten gaan.

Ook binnen de gemeente van de Heer Jezus kun je met dergelijke problemen te maken krijgen. Je moet soms als een leider in de gemeente 'hard' optreden tegen een gemeentelid dat niet deugt (1 Cor. 5:13: doet wie niet deugt uit uw midden weg) maar persoonlijk dien je ten opzichte van zo'n broeder of zuster vrij te zijn van 'vergeldingsdrang'.

Luther schreef dat we niet onze 'persoon' en ons 'ambt' door elkaar moeten halen. Als 'christen-persoon' moeten we de boze niet weerstaan maar als 'ambts-persoon' moeten we wel degelijk het kwaad tegengaan. De eerste persoon opereert in Gods Koninkrijk terwijl de tweede persoon doorgaans in de seculiere wereld opereert. Voor dit onderscheid van Luther is veel te zeggen al heeft hij dit zelf een wat overtrokken [Stott, pag. 113]. Hij schreef o.a. dat je in de seculiere wereld Christus niet hoefde te raadplegen over je plichten, want dat kan de keizer je wel leren, aldus Luther. Hij gaat er dan echter aan voorbij dat de autoriteit van Christus ook geldt in de seculiere wereld ook al erkennen veel overheidsdienaren dit niet.

Een groot voorbeeld in deze tijd van iemand die de vergeldingsdrang wist te doorbreken was Martin Luther King. Deze man heeft zeer veel geleden in zijn geweldloze strijd tegen de 'veronderstelde' rassenongelijkheid. En toch was er volgens Coretta, de weduwe van de vermoorde Martin Luther, geen bitterheid in zijn hart of wraak in zijn gedachten. In een interview drukte ze het ook heel duidelijk uit: "Wraak en vergelding passen niet in ons geloof".

4.21 Het liefhebben van vijanden.

Als een bijna logisch vervolg op de houding t.o.v. de vergelding komt de verhouding t.o.v. vijanden. Wat verwacht de Heer Jezus van Zijn volgelingen met betrekking tot vijanden? We hebben al eerder gezien in Matth. 5:10-12 dat een christen vervolging en dus ook vijandschap mag verwachten. Door je zuiverheid ontstaan conflicten met anderen in je omgeving en worden er vijanden 'gemaakt'. Natuurlijk kunnen er ook op andere manieren vijandschappen ontstaan en vaak zelfs alleen al omdat iemand tot een bepaalde bevolkingsgroep behoort. Denk maar eens aan de vijandschap die er is tussen veel Joden en Arabieren. Maar wat ook de oorzaak van de vijandschap is, hoe moet je nu houding zijn als christen ten opzichte van je vijanden?

De Heer Jezus haalt hier weer aan wat zijn toehoorders gehoord hebben: Gij zult uw naaste liefhebben en uw vijand zult u haten. Dit gebod was blijkbaar gebaseerd op Lev. 19:18 waar staat:

"Gij zult niet wraakzuchtig en haatdragend zijn tegenover de kinderen van uw volk, maar uw naaste liefhebben als uzelf; Ik ben de HERE".

Stott (pag. 115) merkt op dat er twee belangrijke verschillen waren tussen het oudtestamentische gebod en wat de Farizeeën en schriftgeleerden leerden:

1. Het weglaten van 'als uzelf'. De toevoeging 'als uzelf' zegt iets over de kwaliteit van de liefde die je voor je naaste moet hebben namelijk dezelfde liefde als die je voor jezelf hebt. Door deze toevoeging weg te laten blijf je onduidelijk over de kwaliteit van de liefde tot de naaste. (De liefde die je voor jezelf hebt moet trouwens niet verward worden met de zelfzuchtige ik-gerichte liefde die praktisch geheel gericht is op de bevrediging van de eigen behoeften. Dit laatste is

gewoon de zonde van de zelfzucht wat bijvoorbeeld in veel huwelijken leidt tot tal van problemen).

2. Het toevoegen van 'en uw vijand zult ge haten'. Dit laatste stond er nu juist niet bij maar het was blijkbaar wel algemeen geaccepteerd. Mogelijk dacht men dat het niet wraakzuchtig en haatdragend zijn alleen maar gold tegenover de volksgenoten maar dat dit niet gold voor 'buitenstaanders'.

Bij dit laatste willen we wat nader stil staan. In het O.T. vinden we wel degelijk aanwijzingen met betrekking tot het liefhebben van de vijand. In Ex. 23:4 vinden we het gebod om een verdwaald rund van uw vijand terug te brengen terwijl een vers later sprake is van een gebod om de vijand te helpen als zijn ezel onder de last bezwijkt. Ook vinden we in Spr. 25:21 dezelfde tekst die Paulus aanhaalt in Rom. 12:20: "*Indien uw vijand honger heeft geeft hem te drinken*". Natuurlijk zijn er ook veel 'negatieve' aanwijzingen met betrekking tot de vijand zoals het uitroeien van alle inwoners van Jericho, uitgezonderd de hoer Rachab (Joz. 6:21) en ook het haten van de vijanden in de Psalmen. Een voorbeeld hiervan vinden we in Ps. 139:21 en 22 waar David zegt:

"Zou ik niet haten, HERE, wie u haten, niet verafschuwen wie tegen u opstaan? Ik haat hen met een volkomen haat, tot vijanden zijn zij mij".

In deze voorbeelden hebben we echter te maken met een **heilige haat tegenover Gods vijanden**. Deze haat is niet zondig, integendeel, ze wordt veroorzaakt door een diepe liefde voor God. God zelf heeft ook een heilige haat tegenover de zonde en de zondaars. In Ps. 5:6 staat: "*Gij haat alle bedrivers van ongerechtigheid*". Tegelijkertijd gaat Gods liefde naar hen uit en verlangt Hij dat ze tot bekering komen. In Ps. 97:10 staat: "*Gij die de HERE liefhebt, haat het kwade*". Zo moet er ook bij ons een heilige haat zijn (omdat Gods eer wordt aangetast) tegenover de zonde en tegenover de zondaar. Tegelijkertijd moeten we ook de onbekeerden liefhebben en voor hen bidden opdat ook zij tot bekering komen. We dienen echter de heilige haat goed te onderscheiden van de zondige haat die veelal geënt is op persoonlijke rancune en bitterheid.

Concluderend kunnen we zeggen dat het gebod 'uw vijand zult ge haten' niet in het O.T. te vinden is en dat we te maken hebben met, zoals Spurgeon het uitdrukte, een parasitaire groei op de wet van God.

De Heer Jezus laat in vers 44 duidelijk uitkomen hoe God er werkelijk over denkt: "*Hebt uw vijanden lief en bidt voor wie u vervolgen..*".

Ook laat Hij in de gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Luk. 10:1-37) eens en voor altijd zien dat de naaste, die je moet liefhebben als jezelf, ook je vijand kan zijn (de Samaritanen waren de natuurlijke vijanden van de Joden).

Bij het gedeelte over de vergelding zagen we al dat we de boze persoon niet mochten weerstaan en zelfs moesten toestaan dat deze nog een beetje verder ging. Nu wordt er ook nog gevraagd dat we de boze persoon liefhebben en voor hem of haar bidden. Zoiets is in de hedendaagse wereld (maar ook vroeger) hoogst ongebruikelijk. Maar daar gaat het ook om! In vers 47 wordt ook gesproken over ..meer dan het gewone. In de wereld is liefde en vriendelijkheid gekoppeld aan wederkerigheid. Ik ben vriendelijk tegenover de ander omdat de ander vriendelijk is tegenover mij. Voor God betekent dat echter niet zoveel, Hij wil dat we veel verder gaan dan wat in de wereld gewoon is zoals Hijzelf ook veel verder is gegaan (zie bijv. Rom. 10:8) en nog steeds gaat: Zon (let op het gebruik van het woordje 'Zijn') en regen zijn er voor bozen en goeden en rechtvaardigen en onrechtvaardigen. Juist in het verder gaan dan 'het gewone' laten we zo bijzonder uitkomen dat we kinderen van God zijn. De wereld is immers gewend aan het 'gewone'.

Het is overigens goed om op te merken dat er niet staat dat we hierdoor kinderen van God **worden** maar alleen dat het op deze manier heel goed laten zien. Een kind van God worden we alleen door wedergeboorte (Joh. 1:12 en 13 en Joh. 3:3 e.v.).

Het spreekt vanzelf dat het liefhebben van vijanden niet gemakkelijk is en totaal tegen alle gevoel induist. Juist hier hebben we de hulp van de Heilige Geest zo nodig. Wanneer we God echter ook op dit moeilijke punt willen gehoorzamen en onze vijanden willen liefhebben dan zal God hier ook genade voor

verlenen. De liefde voor vijanden blijkt niet in eerste instantie door een gevoel maar door woorden en ook daden. Romeinen 12:20 spreekt ook over hem te eten geven en te drinken geven. Dit kan ertoe leiden dat hij zich beschaamd gaat voelen over zijn gedrag (vurige kolen op zijn hoofd stapelen) en dingen gaat veranderen. Verder worden we ook opgeroepen om voor onze vijanden te bidden. Ik geloof dat ook door het gebed er liefde kan groeien voor onze persoonlijke vijanden. Ook de Heer Jezus bad voor Zijn vijanden: Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen (Luc. 23:34). Door gebed kan er niet alleen liefde groeien voor de vijand maar ook de vergelding van Godswege (Rom. 12:19) kan hierdoor achterwege blijven of verminderen. Ook Job moest voor zijn vrienden (in hun pastorale benadering van Job waren het eerder vijanden) bidden om Gods vergelding niet te laten volgen (Job 42:8).

Matth. 5 eindigt met: "*Gij dan zult volmaakt zijn, gelijk uw hemelse Vader volmaakt is*". Men zou kunnen denken dat de Heer Jezus hier leert dat er in dit leven al een volmaaktheid mogelijk is in de zin van zonder zonde zijn. Dit laatste geldt zeker voor onze hemelse Vader maar geldt het in die zin ook voor ons? Het Griekse woord dat hier gebruikt wordt is 'teleios'. Het zou ook vertaald kunnen worden met rijp zijn, volwassen zijn of volleerd zijn (Studiebijbel, pag. 107). Eenzelfde woord wordt gebruikt in Jac. 3:2: "*..wie in zijn spreken niet struikelt is een volmaakt man..*". In Matth. 5:48 heeft het, blijkens de samenhang, betrekking op: volmaakt zijn in liefde en niet op een volmaaktheid in de zin van zondeloosheid, er blijft immers een hongeren en dorsten naar gerechtigheid (Matth. 5:6). Als we onze vijanden liefhebben op de manier zoals God dat van ons verlangt dan zullen we volmaakt zijn in liefde zoals Hijzelf volmaakt is in liefde.